

HIBRIDIZAREA LIMBAJULUI STANDARD: ACCEPȚIE ȘI DEFINIRE

Inga GALBEN,

Universitatea de Stat din Moldova

Evoluția limbii ca entitate complexă, care s-a dezvoltat dinamic și s-a modelat de secole prin influențe istorice, culturale și sociale, este obiect de cercetare pentru specialiști din domeniul lingvisticii și alte științe sociale, interesul fiind stimulat în mare parte de contextul actual al globalizării și evoluției tehnologiilor informaționale. Lucrarea de față este parte a tezei de doctorat și are drept scop examinarea procesului de modificare și evoluție a limbajului standard; în mod special, vom analiza fenomenul hibridizării limbii române cu exemple ale comunicării din mediul online și din mediul profesional. Exemplele le vom aduce, în mare parte, din textele plasate pe rețelele de socializare Facebook și LinkedIn, platforme de comunicare virtuală care înregistrează schimbul de limbaj în timp real.

Cuvinte-cheie: hibridizare, schimbarea limbajului, pidginizare, comunicare virtuală.

HYBRIDIZATION OF THE STANDARD LANGUAGE: ACCEPTANCE AND DEFINITION

The evolution of language as a complex entity, dynamically developed and shaped over centuries by historical, cultural, and social influences, is a subject of study for linguistics specialists and professionals from other social areas. The interest in this field has been greatly stimulated by the current context of globalization and the advancement of informational technologies. The present work is a part of the doctoral thesis and aims to examine the process of modification and evolution of the standard language, with a particular focus on analyzing the phenomenon of language hybridization in Romanian. We will provide examples from online and professional communication, primarily drawn from texts found on social networking platforms such as Facebook and LinkedIn, social communication platforms that record the language change in real-time.

Keywords: hybridization, language change, pidginization, online communication.

Introducere

Factorii care influențează asupra limbii au fost și sunt studiați de lingviștii preocupați de modificările limbajului standard și, prin urmare, formarea unui model de comunicare între reprezentanți de etnii diferite. Unii cercetători precum John McWhorter și Steven Pinker aduc argumente în susținerea ideii despre limbaj ca abilitate înăscută, care se dezvoltă odată cu societatea și reprezintă rezultatul unei înțelegeri nescrise între reprezentanții unui grup social. Ample cercetări au fost făcute de către savanții preocupați de formarea unui limbaj comun din colonii și de savanții preocupați de evoluția limbilor romanice. Conform romaniștilor, în provinciile romanice vorbitorii au trecut de la limbile indigene la limba latină, astfel influențând substratul [1]. Prin urmare, studiul fenomenului hibridizării și al factorilor care influențează modificările limbajului standard nu este unul nou. Noi sunt formele de comunicare curentă și accesul publicului larg la diverse canale de comunicare, respectiv și viteza cu care limba acceptă modificări datorită accesului deschis către aceste tehnologii. Factorii care influențează modificarea limbajului standard se schimbă actualmente, întrucât modificările lingvistice nu mai sunt acceptate doar din necesitatea de comunicare, exemplul fiind organizațiile multinaționale, în cadrul cărora vorbitorii de aceeași limbă recurg la schimbul de cod nu doar din comoditate și obișnuință, alegerea în favoarea limbii engleze reprezentând un prestigiu.

Instituțiile din diverse sectoare ale economiei la nivel global au fost forțate să adopte un format hibrid de lucru în perioada post-pandemică, comunicarea digitală extinzând utilizarea termenilor specifici comunicării online și construcțiile lexicale hibridizate între limba română și limba engleză. Întrucât obiectivul lucrării noastre este de a contribui la cercetarea acestui aspect al literaturii de specialitate, vom investiga modul în care limba română trece prin procese de hibridizare și schematizare în comunicarea online și profesională și analiza impactului acestor procese asupra utilizării și modului în care acesta afectează dezvoltarea limbii

române. Concomitent, vom explora mecanismele sociale din spatele adoptării formelor hibride și schematizate ale limbii române cu accent pe analiza limbajului online și a comunicării profesionale.

Vom analiza unii factori care influențează modificarea limbajului și vom descoperi interferențe la nivel cultural în limbajul online cu preluarea termenilor și adaptarea acestora; cum se schimbă prestigiul limbii în funcție de factorii sociali (tranziția de la prestigiul limbii ruse la limba engleză), cum trece scrisul în mediul online de la respectarea normelor lingvistice la adaptarea textelor la ecranul dispozitivelor (utilizarea unor abrevieri, logograme și reprezentări schematice), trecerea de la textele scrise de om la corectarea textelor scrise de platforme cu inteligență artificială. Modelele de procesare a limbajului natural cu inteligență artificială au devenit accesibile și tot mai utilizate odată cu acordarea accesului liber pe platforma ChatGPT, aceasta fiind una dintre multiplele platforme de generare a textului cu imitarea limbajului uman. Odată cu aceasta specialiștii din diverse domenii au devenit preocupați de impactul pe care l-ar putea avea în viitor. La fel sunt preocupați și specialiștii din domeniul lingvisticii, în special din cel al sociolingvisticii și al psiholingvisticii, care menționează că, în pofida accesibilității și a vitezei cu care aceste tehnologii își fac loc în domeniul educației și domeniul academic, oamenii vor prefera să citească un text scris de om [2].

Repere conceptuale și istorice ale hibridizării

Termenul de „hibridizare” în cercetarea științifică este utilizat pentru prima dată în anii 1600 în domeniul științelor naturale pentru a desemna originea unui organism din contopirea a două specii diferite [3]. În limba română, acest termen a fost folosit pentru prima dată de către chimistul Constantin D. Nenițescu în cartea sa „Chimie Organică” (vol. I, 1957). Nenițescu a folosit acest termen pentru a descrie fenomenul prin care orbitalele atomilor se combină pentru a forma noi orbitale hibride care pot fi utilizate în formarea legăturilor chimice [4, p. 68]. Această cercetare a fost un reper important în dezvoltarea chimiei organice în România și a influențat multe generații de studenți și cercetători, termenul răspândindu-se rapid și în alte ramuri ale științei prin similitudinea procesului care imită amestecul între două entități sau grupuri omogene pentru a crea prin acceptare mutuală o altă entitate.

Prin analogie, conceptul de hibridizare este descris în cercetările sociologilor, preocupați de păstrarea elementelor culturale, ca fenomen de formare a unei noi entități din altele două care interacționează și se adaptează una alteia. Termenul de „hibridizare” a fost folosit pentru a descrie diferite procese de amestecare culturală, creolizare și sincretism. Cu toate acestea, este dificil a preciza prima utilizare exactă a termenului în acest context, deoarece a fost aplicat în moduri diferite de către diferiți savanți. Un exemplu timpuriu al folosirii termenului în științele sociale poate fi găsit în lucrarea sociologului francez Georges Balandier, care a scris despre procesul de hibridizare culturală în societățile coloniale din Africa în anii 1950 și 1960. Balandier a susținut că întâlnirea dintre colonizatorii europeni și culturile africane a dus la crearea de noi forme culturale hibride care nu erau nici pur europene, nici africane, ci un amestec al ambelor [5, p. 24].

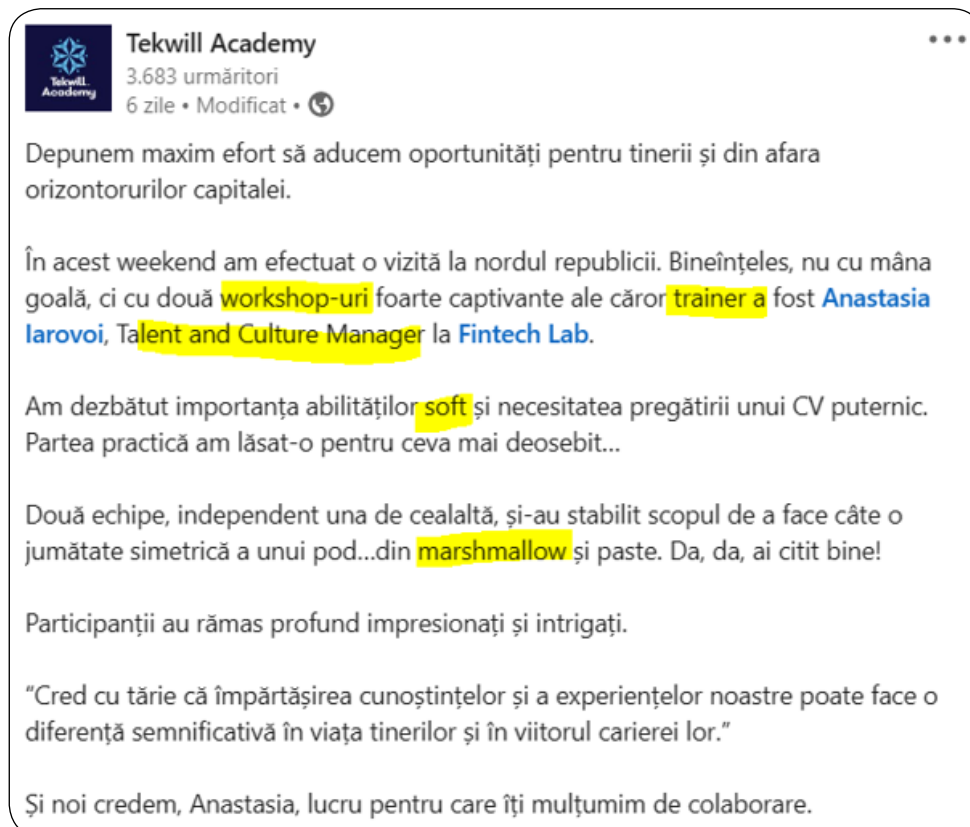
O altă utilizare influentă a termenului „hibridizare” în științele sociale a venit în anii 1980 și 1990, odată cu ascensiunea perspectivelor de studii post-coloniale și culturale. Savanți precum Stuart Hall [6, p. 15] și Paul Gilroy [7] au folosit conceptul de hibridizare pentru a explora procesele complexe de schimb și transformare culturală care au loc în societățile multiculturale. Au susținut că hibridizarea nu este doar o chestiune de amestecare a diferitelor elemente culturale, ci și un proces dinamic și continuu de negociere și contestare. De atunci termenul de „hibridizare” a fost folosit în diferite moduri în științele sociale, de la studiul identității culturale și al globalizării până la analiza biopoliticii și a schimbărilor de mediu.

Hibridizarea în limbaj se referă la procesul de combinare și amestec al elementelor din diferite registre lingvistice și culturi pentru a crea o nouă formă de limbaj. Acest proces are loc sincronizat sau la diverse niveluri ale limbii, inclusiv fonetic, lexical, gramatical și în discurs. În sociolingvistică preocupările pentru transformarea și evoluția limbii au la bază analiza multiplelor aspecte, precum corelația limbă – societate, limbă – cultură, bilingvismul, împrumuturile lingvistice și schimbul de cod.

Adesea fenomenului de hibridizare îi este dedicată o atenție sporită la analiza interferențelor lingvistice în societățile bilingve, ca sursă de preluare și adaptare a cuvintelor și/sau expresiilor dintr-o limbă în alta, fi-

ind considerată comunicarea generațiilor tinere. Astăzi fenomenul respectiv este perceput ca rezultat al unei manifestări mai ample, cea a globalizării, catalizator al acesteia fiind nu doar dezvoltarea tehnologică, dar și perioada pandemică și comunicarea în mediul online. În urma restricțiilor impuse la nivel global, se extinde utilizarea mediului online ca modalitate primară de comunicare pentru toate vârstele și grupurile sociale.

De exemplu, într-o comunitate multilingvă, indivizii pot combina elemente din diferite limbi pentru a crea o nouă formă de vorbire. Acest limbaj hibrid poate avea caracteristici din fiecare dintre limbile originale, cum ar fi un amestec de vocabular și modele gramaticale, precum și caracteristici unice care sunt specifice noii forme hibride.

Sursa: LinkedIn, accesat la 14 mai 2023.

Sursa: Facebook, accesat 14 mai 2023.

În unele cazuri, hibridizarea în limbă poate duce la crearea de noi dialecte sau limbi. De exemplu, o limbă creolă este o formă hibridă de limbaj care se răspândește odată cu utilizarea frecventă de către vorbitorii din medii lingvistice diferite, care se reunesc și creează o nouă formă de vorbire distinctă de limbile originale. Ca rezultat se naște o limbă pidgin, o formă de comunicare într-o societate bilingvă. Pidginizarea implică amestecarea elementelor din diferite limbi pentru a crea un nou limbaj. În plus, odată ce un pidgin se dezvoltă într-o comunitate și devine mai complex, poate evolua într-un creol și la fel poate fi considerat o formă de hibridizare a limbajului, un fenomen de mixare sau amestec între limbaje, fie că este între dialectele aceleiași limbi, fie că e vorba de amestec între două limbi [8, pp. 152-153].

Cuvântul „pidgin” a fost preluat ca termen din limba engleză (porumbel) prin analogie cu pasărea care transmitea mesajele. Scopul creării unui limbaj *pidgin* era de a simplifica comunicarea în lumea modernă. Vorbitorii limbilor creole din China sau din coloniile britanice de pe continentul african au adaptat un limbaj simplificat cu amestec de cuvinte din limba engleză. Între triburile din Nigeria comunicarea este facilitată prin utilizarea unei limbi neutre cu amestec al limbilor indigene și a limbii engleze, denumită în sursele oficiale Nigerian Pidgin English (engleza nigerian pidgin), vorbită de mai mult de jumătate din populația Nigeriei. [9, p. 5] Limbajul comun al unei societăți polilingve a fost adaptat, la bază având o limbă de prestigiu, și anume limba engleză. Lingviștii preocupați de păstrarea vestigiului lingvistic autohton au concluzionat că limba engleză nigeriană pidgin este o limbă aparte, distinctă de limbajul englez standard. [9, p. 4] Ambele limbaje sunt vorbite pe larg într-o societate bilingvă, unul cu prestigiu lingvistic, utilizat în școli și în instituțiile oficiale, limba engleză standard, iar în mediul social vorbită pe larg în interacțiunile interetnice; chiar și în școli și instituții de stat, pentru a face clarificări, este utilizată limba pidginizată cu un prestigiu scăzut, un amestec dintre limba indigenă (*igbo* sau *yoruba*) și limba engleză. Limba, ca un organism viu, se adaptează anturajului și contextului în care este influențată și sunt impuse norme în mod artificial, acestea, însă, fiind respinse, neacceptate pe termen lung. Se vor reține în comunicare construcțiile uzuale utilizate de o majoritate sau de o comunitate printr-o convenție socială.

Pe de-o parte, pidginizarea și hibridizarea sunt concepte diferite, dar care pot fi legate între ele în anumite contexte, cum ar fi cel al evoluției limbajelor și al contactului lingvistic. Pe de altă parte, hibridizarea se referă la procesul de amestecare a diferitelor elemente din culturi și limbaje diferite pentru a crea ceva nou și original. Acest proces poate avea loc în orice domeniu, inclusiv în limbaj și comunicare. În acest caz, hibridizarea poate implica amestecarea cuvintelor și structurilor gramaticale din diferite limbi pentru a crea un nou limbaj sau dialect.

În contextul multilingvismului ca fenomen global observăm că vorbitorii trec de la o limbă la alta nu doar pentru a satisface necesitatea de comunicare, ci și pentru a crea o conexiune, schimbul de cod fiind o acțiune conștientă, adaptată contextului [10, p. 194]. Un limbaj hibrid este o formă rezultată din împrumutul cuvintelor dintr-o limbă, de obicei de prestigiu, în alta indigenă, cu adaptarea la sistemul gramatical și lexical al limbii indigene, prin atașarea terminațiilor specifice sau prin adaptare la nivel fonetic [11], astfel generând termeni noi, chiar dacă în limba originară există un corespondent.

Examinând gradul de hibridizare în diverse grupuri demografice, descoperim că generațiile mai tinere au mai multe șanse să folosească limbajul hibridizat cu elemente de schematizare, în timp ce generațiile mai în vârstă sunt mai predispuse să folosească formele tradiționale ale limbii române. Gradul de hibridizare a limbii române va depinde și de regiune, și de normele culturale. Astfel, în localitățile urbane din Republica Moldova limba română este influențată de limba engleză într-un grad mai mare decât în localitățile rurale, în care încă se mai vorbește pe larg un limbaj influențat de limba rusă.

Comunicarea online

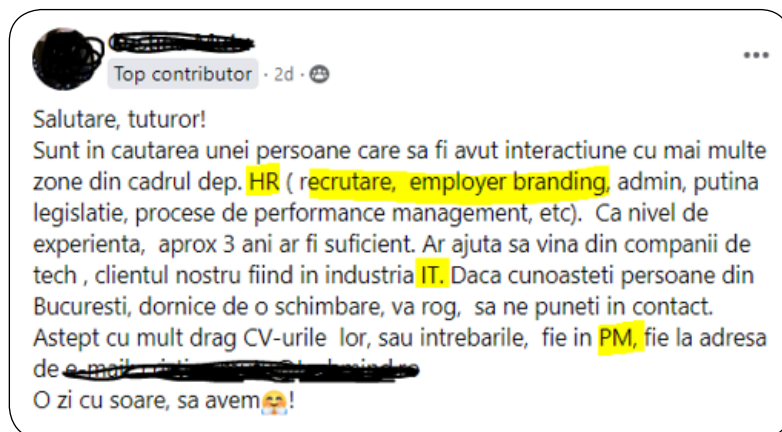
Înlocuirea comunicării față în față în domeniul educației, cercetării și în domeniul profesional a diversificat canalele de comunicare. Utilizarea tot mai mare a comunicării online în ultimii ani a dus la schimbări semnificative în modul de exprimare. Aceste schimbări au implicații importante pentru studiul evoluției limbii.

Comunicarea online, de exemplu, a devenit o sursă majoră de date pentru studiul schimbării limbii datorită utilizării și accesibilității pe scară largă. Cu miliarde de oameni din întreaga lume care folosesc internetul pentru comunicare, este posibil să observăm și să documentăm schimbările în utilizarea limbii în timp real. În plus, comunicarea online este caracterizată printr-un set unic de trăsături, cum ar fi anonimatul, caracterul informal și îmbinarea diverselor stiluri de scriere într-un singur text, care pot duce la inovații lingvistice și la noi forme de utilizare a limbii.

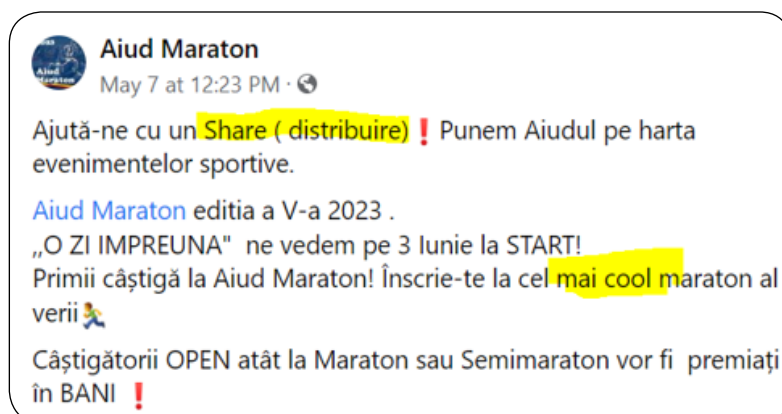
În mod similar, comunicarea profesională oferă o sursă importantă de date pentru studiul schimbării lingvistice. Limbajul folosit în contexte profesionale, cum ar fi cel de afaceri, bancar, tehnologii informaționale sau mediul academic, este adesea supus unor norme și convenții specifice, care pot influența modul în care evoluează limbajul. În plus, cerințele comunicării profesionale, cum ar fi nevoia de precizie și claritate, pot conduce la dezvoltarea de noi forme și structuri lingvistice.

Sursă: Facebook, pagină oficială a programului de susținere a femeilor în domeniul Tehnologiilor informaționale (vizitată la data de 13 mai 2023).

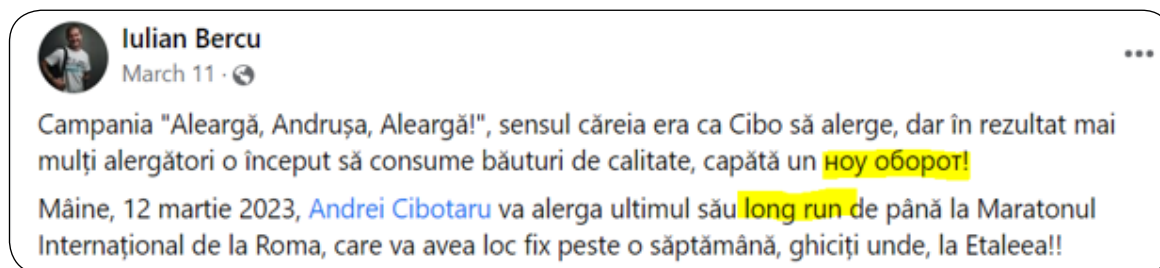

Sursa: Facebook, accesat 14 mai 2023.

Sursa: Facebook, accesat 14 mai 2023.

În Republica Moldova limba română, care istoric s-a aflat sub influența limbii ruse, acum este influențată de limba engleză, astfel într-un singur enunț vorbitorul trece de la limba rusă la limba engleză, tot enunțul respectând norma gramaticală a limbii române.

Sursa: Facebook, accesat 14 mai 2023.

În general, hibridizarea în limbaj este un proces dinamic și creativ, care poate duce la crearea de noi forme de limbaj și comunicare. Ea reflectă diversitatea și complexitatea comunicării umane, precum și modurile în care limbajul se poate adapta și schimba în timp. Multe expresii hibride din mediul profesional și din mediul virtual sunt efemere și sunt doar o expresie a realității într-un mediu restrâns. Forma oral-scrisă de comunicare, sau o formă hibridă, este orientată pe rapiditatea transmiterii mesajului [12, pp. 73-75] și nu are drept preocupare de bază respectarea normelor, scopul de bază fiind transmiterea unui mesaj către un anumit grup sau destinatar într-o formă perceptibilă de toți printr-o înțelegere neconvențională.

Tendențe și funcții ale hibridizării în mediul profesional

Hibridizarea în diverse stiluri funcționale ale limbii se referă la procesul prin care elemente diferite ale unei limbi sunt combinate pentru a forma un stil unic și adaptat unui anumit context comunicativ. În funcție de scopul și contextul comunicării, hibridizarea poate fi utilizată pentru a crea stiluri noi și a îmbunătăți comunicarea. De exemplu, în mediul academic, hibridizarea poate fi folosită pentru a crea un stil formal și academic prin combinarea elementelor limbajului științific cu cele ale limbajului literar. În schimb, în mediul online hibridizarea poate fi utilizată pentru a crea un limbaj informal și familiar prin combinarea elementelor limbii populare cu cele ale limbajului tehnic și ale jargonului specific domeniului. În concluzie, hibridizarea poate fi un instrument puternic pentru a crea stiluri noi și adaptate unui anumit context comunicativ, iar utilizarea sa depinde de scopul și contextul comunicării.

Facilitarea procesului de hibridizare se datorează în mare parte bilingvismului. O societate obișnuită să preia termeni dintr-o limbă de prestigiu, precum a fost limba rusă în perioada sovietică, va accepta mai ușor schimbarea de cod și va împrumuta termeni cu adaptarea acestora la limba maternă, din limba engleză, în special datorită dezvoltării tehnologice.

Odată cu trecerea de la activitățile socioeconomice, controlate de instituțiile de stat, la comerțul și activitățile desfășurate de instituțiile private, textele de publicitate se schimbă foarte repede și terminologia de specialitate se modifică și se îmbogățește, în mare parte, cu anglicisme atât în limba română de peste Prut [13, p. 359], cât și în Republica Moldova. Mai păstrând influența limbii ruse, în limba română din Republica Moldova, unele anglicisme de specialitate ajung din limba rusa, care, la rândul ei, este influențată de limba engleză [14, p. 130].

În stilul formal din perioada sovietică, limba română, la acea vreme cu denumirea impusă de „modlovenească”, a adoptat o serie de cuvinte în mediul profesional care circulau în organizațiile din toate domeniile de activitate. La „peatiminutkā” era obligatoriu să fie prezenți toți. În timp aceste adunări scurte ale membrilor unui „colectiv” au devenit „volante”, traduse fiind din rusescul „letuchka”, care la fel se referea la adunări cu toți membrii unei organizații. Astăzi aceste adunări au devenit meeting-uri și adunările scurte au devenit „strand-up-uri” cu echipa. Tranziția de la influența limbii ruse la influența limbii engleze s-a făcut în câțiva ani. Sunt vorbitori de limbă română care au utilizat acești termeni în activitatea profesională, adaptându-se mediului profesional. Respectiv, reprezentanții unei întregi generații, care mai sunt angajați activi ai unei organizații, au avut experiența de a fi ghidați profesional de un „nastavnik” (mentor) și de un

„career coach”. După spusele profesorului de lingvistică de la Universitatea din California, evoluția limbii nu este orientată spre îmbunătățire, procesul fiind concentrat mai degrabă pe *transformare* decât pe *evoluție* [8, p. 13]. Prin urmare, datorită utilizării pe larg a termenilor precum *workshop* (atelier), *meeting* (ședință), *trainer* (instructor), *coffee break* (pauză de cafea), *follow-up* (mesaj repetat), *job* (slujbă/post), *performance* (performanță/randament), *deadline* (termen limită), *target* (obiectiv/scop) și altele au trecut din mediul profesional în comunicarea curentă și sunt utilizați chiar și de persoanele care au cunoștințe minime sau deloc ale limbii engleze.

Concluzii

În ultimii ani, hibridizarea limbii române a devenit o tendință tot mai evidentă, influențată de diverse surse, cum ar fi limbi străine, limbajul tinerilor și noile tehnologii. Acest fenomen a dus la apariția unor noi cuvinte, expresii și construcții lingvistice, care au adus o îmbogățire a limbii române și o adaptare la noile nevoi și realități sociale.

Cu toate acestea, există și o îngrijorare în rândul unor lingviști cu privire la impactul hibridizării asupra limbii române. Unii susțin că utilizarea excesivă a cuvintelor străine și a unor forme neconvenționale poate duce la descărcarea limbii române de valențe semantice și culturale și la pierderea identității lingvistice naționale.

Pentru a păstra echilibrul între îmbogățirea limbii și păstrarea identității culturale, venim cu unele recomandări:

1. Promovarea unei educații lingvistice în școli, care să încurajeze respectarea și îmbunătățirea limbii române standard, dar și să învețe elevii să fie creativi și să utilizeze hibridizarea ca un instrument lingvistic pozitiv, de exemplu, prin concursuri de creativitate similar celui anunțat de una dintre revistele britanice de a compune poezii cu utilizarea limbajului digital, prin *logograme*, schematizări și abrevieri [15, p. 13], solicitând apoi textul cu respectarea normelor lingvistice.
2. Promovarea unei atitudini pozitive față de procesul de hibridizare și preluare a termenilor din alte limbi, fără a încuraja excesul de cuvinte și forme neconvenționale.
3. Dezvoltarea unor politici lingvistice care să încurajeze inovarea și diversitatea lingvistică, dar și să respecte valorile și identitatea culturii române.

În concluzie, hibridizarea limbii române poate fi utilizată ca un instrument lingvistic pozitiv, care să aducă o îmbogățire a limbii și o adaptare la noile realități sociale, fără a pierde identitatea culturală națională. Pentru a realiza acest echilibru, este necesară o abordare integrată și echilibrată, care să promoveze atât îmbunătățirea limbii române standard, cât și inovarea și diversitatea lingvistică.

Referințe:

1. MUFWENE, S. *Linguistic Hybridization in the Emergence. The Cambridge Journal of Postcolonial Literary Inquiry*, nr. 1-16, 2002.
2. PINKER, S., *Youtube.com, AI Pinker: We don't know the limits*. Disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=bf_ipRNR5qo
3. *Oline Etymology Dictionary* Disponibil: <https://www.etymonline.com/word/hybrid>.
4. NINȚESCU, C., București, 2015, p. 68. <https://docplayer.gr/55487796-Costin-d-nenitescu-chimie-organica-volumul-i-colectia-carti-mari-ale-scolii-romanesti.html>
5. HARRIS, R., *Research Gate*, 12 decembrie 2005. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/23539939_Development_and_Hybridity_Made_Concrete_in_the_Colonies
6. KRAIDY, M., *Hybridity in Cultural Globalization.v Scholarly Commons*, vol. University of Pennsylvania, nr. 8, 2002.
7. GILROY, P., *Between Afro-centrism and Euro-centrism: Youth culture and the problem of Hybridity. Sage Journals*, Disponibil <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/110330889300100201>, 1993.
8. MCWHORTER, J., *The Power of Babel*, New York: Harper Perennial, 2003.
9. AKANDE, A. T., *Research Gate*, 10, 2010.

10. KELLY D. și MEDEIROS, A., *Language Debates*, London: John Murray Press, 2021.
11. OGLINDĂ, E. Disponibil: <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2896>.
12. MOLEA, V., *Oralitatea textului publicistic actual românesc*, Chișinău: Prut Internațional, 2016.
13. STOICHIȚOIU ICHIM, A. *Facebook*, 14 8 2020. Disponibil: <https://www.facebook.com/iordan.rosetti/posts/598296140831361/>.
14. JIOMTEBA C., H., *Gramota.net*, 2015. Disponibil: <https://www.gramota.net/materials/2/2015/12-4/35.html>.
15. CRYSTAL, D., *Txtng The Gr8 Bb8*, New York: Oxford University Press, 2009.

Date despre autor:

Inga GALBEN, doctorandă, Școala Doctorală de Studii Umaniste și ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: Inga.crina@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6162-9545

Prezentat la 31.10.2023